

Figure 1 logo vrouwenraad

GEMEENTELIJKE MANTELZORGPREMIES

Dossier stand van zaken Vlaanderen

Inhoud

Gemeentelijke Mantelzorgpremies	1
<i>Inleiding .....</i>	3
De context van de financiële ondersteuning	3
Lokale besturen in het Vlaams mantelzorgplan 2016-2020	5
<i>Aanpak actie-onderzoek .....</i>	6
<i>Resultaten Vrouwenraadactie-onderzoek.....</i>	6
Benamingen premie	7
Ontvangers premies MZ/ZBP	8
Uitgekeerde bedragen	10
Leeftijdsvoorwaarden MZ en ZBP	11
Inwonend	11
Familieband	12
Attesten.....	12
Zorgenplan voor ZBP.....	16
Combinatie met Vlaamse Zorgverzekering.....	19
Inkomensgerelateerd.....	19
<i>Besluit .....</i>	23

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Inleiding

In ons dossier [stand van zaken mantelzorg 2017](#) schetsen we de recentere bevindingen over de positie van de mantelzorgers en gaan we dieper in op allerlei beleidsmaatregelen op federaal en Vlaams niveau. We stellen daarbij ook vast dat heel wat steden en gemeenten gemeentelijke mantelzorgpremies uitkeren aan mantelzorgers en/of zorgbehoevende personen.

In dit dossier gaan we verder op zoek naar de criteria die steden en gemeenten gebruiken om die premies toe te kennen. We bekijken ook de genderverhoudingen.

De gemeentelijke mantelzorgpremies zijn één van de mogelijkheden voor mantelzorgers om aan een financiële vergoeding te geraken.

De context van de financiële ondersteuning

“Ruim één op vijf mantelzorgers heeft het moeilijk tot heel erg moeilijk om rond te komen met het gezinsinkomen. De combinatie van betaald werk met mantelzorg is voor de helft van de werkenden ‘zwaar’ tot ‘zeer zwaar’. Als gevolg daarvan gaat één op vijf niet of minder werken wat uiteraard gevolgen heeft voor het gezinsinkomen en de pensioenopbouw. Mantelzorgen is niet gratis, voor de meesten (65%) betekent het extra kosten, bijvoorbeeld voor verplaatsingen of voor een oppas en hulp in eigen huis. Die extra zorgkosten ervaren vier op tien mantelzorgers als financieel belastend. En dat op zich heeft dan weer een ongunstige invloed op de levenskwaliteit. Mantelzorgers die moeilijk kunnen rondkomen met het gezinsinkomen hebben vaker depressieve klachten, zijn minder tevreden met hun woonomgeving en met hun levensstandaard. *Financiële ondersteuning via bijvoorbeeld een gemeentelijke mantelzorgpremie of een onkostenvergoeding staat dan ook hoog op het verlanglijstje van mantelzorgers. Bijna de helft geeft een tien op tien voor zulke maatregelen.*”¹

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen **directe steun** (bijvoorbeeld de **gemeentelijke mantelzorgpremie**, het voorstel over de fiscale aftrek van mantelzorgkosten)² en indirecte steun, die gericht is naar de hulpbehoevende maar met mogelijke ondersteuningseffecten voor de mantelzorg (bijvoorbeeld een persoonlijk zorgbudget, een tegemoetkoming in het kader van de zorgverzekering, de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) of een persoonlijk assistentiebudget (PAB) en soms ook de gemeentelijke mantelzorgpremie wanneer die rechtstreeks aan de zorgbehoevende wordt uitbetaald. Dit zijn allemaal systemen die naast elkaar bestaan en die al dan niet gecombineerd kunnen worden.

¹ Vlaamse Ouderenraad, [Mantelzorgers voelen zich minder goed dan Vlamingen](#), samenvatting rapport [Sporen naar duurzame mantelzorg](#), Vlaanderen is zorgzaam samenleven. Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, 2014.

² De Vrouwenraad voegt aan dit lijstje toe: federaal zorgverlof voor werknemers met uitkering; Vlaamse aanmoedigingspremie voor zorgkrediet voor werknemers.

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Mantelzorgers blijken niet altijd goed op de hoogte te zijn van financiële ondersteuningsvormen waarop ze een beroep kunnen doen.³

Uit het onderzoek Sporen naar duurzame mantelzorg blijkt ook dat *mantelzorgers die zorgen voor een man meer belang hechten aan een financiële onkostenvergoeding en aan mediacampagnes, in vergelijking met mantelzorgers die hulp bieden aan een vrouwelijke hulpbehoevende*. Het onderzoek peilde onder meer naar het belang van (beleids)maatregelen voor de eigen mantelzorgsituatie, waaronder ook financiële maatregelen, naar kenmerken van de hulpbehoevende (gemiddelde score; min.=0 max.=10).⁴ We tonen hier enkel de totaalscore van de (beleids)maatregelen:

Financiële onkostenvergoeding	7,3
Meer combinatiemogelijkheden werk/zorg	5,2
Verzekering voor mantelzorger	5,7
Fiscale aftrek mantelzorgkosten	6,9
Gelijkstelling mantelzorg als arbeidsperiode	6,5
Uniforme gemeentelijke mantelzorgpremie	7,7
Mediacampagnes	7,4
Één informatieloket	8,1
Persoonlijk zorgbudget voor hulpbehoevende	8,0
Contactpersoon voor begeleiding/opvolging	8,0
Totaal	

Een uniforme gemeentelijke mantelzorgpremie scoort 7,7.

Het onderzoek stelt ook dat mantelzorgers die instaan voor een hulpbehoevend kind een hogere gemiddelde score halen dan de andere subgroepen voor de volgende maatregelen: meer mogelijkheden voor de combinatie werk en zorg; gelijkstelling van de mantelzorgperiode als arbeidsperiode; één informatieloket; een persoonlijk zorgbudget voor de hulpbehoevende en een contactpersoon voor begeleiding en opvolging van de zorgsituatie. Mantelzorgers die zorgen voor een partner hechten gemiddeld meer belang aan een financiële onkostenvergoeding, een fiscale aftrek van mantelzorgkosten, een uniforme mantelzorgpremie in elke gemeente en mediacampagnes waarin mantelzorg erkend wordt als nuttig werk. In vergelijking met de andere subgroepen hechten ze het minst belang aan combinatiemogelijkheden werk/zorg. Onder mantelzorgers die zorgen voor een ouder wordt de hoogste gemiddelde score toegekend aan één informatieloket voor alle hulp- en steunvragen. Mantelzorgers die hulp bieden aan een persoon waarmee ze nog een andere relatie hebben, hechten gemiddeld het minst belang aan acht van de tien voorgestelde maatregelen. *In vergelijking met mannen, hechten vrouwen meer belang aan: een financiële onkostenvergoeding; meer combinatiemogelijkheden werk/zorg; de gelijkstelling van de mantelzorgperiode als arbeidsperiode; een uniforme gemeentelijke mantelzorgpremie en één informatieloket voor alle hulp- en steunvragen*. Verder blijkt dat hoe jonger de mantelzorger, hoe

³ Rapport Sporen naar duurzame mantelzorg, *op.cit.*, p. 208-209.

⁴ Idem, p. 233-235.

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

groter de aanhang voor de uitbreiding van combinatiemogelijkheden werk/zorg en voor de gelijkstelling van de mantelzorgperiode als arbeidsperiode.

We kunnen ons afvragen of we voor de mantelzorg naar een geïntegreerd financieel ondersteuningsbeleid moeten evolueren: van lokaal tot federaal (of vice-versa). Maar eerst in dit dossier de focus op de gemeentelijke mantelzorgpremies.

Lokale besturen in het Vlaams mantelzorgplan 2016-2020

“De vermaatschappelijking van de zorg betekent dat zorgbehoevenden zo veel mogelijk in en door de vertrouwde omgeving zorg kunnen krijgen. Informele en formele zorg gaan daarbij hand in hand en moeten elkaar tot op het lokale niveau versterken. Aangezien zij het dichtst bij de burger staan, kunnen lokale besturen een belangrijke rol spelen in de ondersteuning van zorgbehoevenden en hun mantelzorgers, en dit op uiteenlopende manieren:

- door het aanbieden van informatie over het lokale aanbod aan informele en formele zorg en ondersteuning via websites, gemeentelijke brochures of lokale informatiebijeenkomsten;
- door een bijzondere plaats te geven aan mantelzorg in het lokaal sociaal beleid of het uitwerken van concepten van leeftijdsvriendelijke gemeente;
- door het toekennen van een mantelzorgpremie. Gemeenten zijn vrij om een premie in te voeren. 78% van de Vlaamse gemeenten koos hier voor.

Op die manier worden mantelzorgers rechtstreeks gewaardeerd voor hun engagement. Elke gemeente bepaalt zelf de voorwaarden en het bedrag van vergoeding. De ene gemeente kent een laag bedrag toe aan een zeer brede groep mantelzorgers, in andere gemeente is gekozen voor een substantiële tegemoetkoming voor mantelzorgersituaties die aan strikte voorwaarden voldoen.”⁵

“De mantelzorgpremie is niet steeds bedoeld als tegemoetkoming voor extra kosten maar eerder als een erkenning of waardering voor het werk van de mantelzorgers. Op die manier worden ze ook door mantelzorgers ervaren. Het gaat voor hen om een misschien symbolische maar wel belangrijke erkenning van hun inzet, maar zijn op zich geen motivatie om informele zorg te verlenen. Er bestaat een maatschappelijk draagvlak voor deze waarderingspremie voor mantelzorgers. Soepele voorwaarden, een eenvoudige administratie en een betekenisvol bedrag dat rechtstreeks toekomt aan de mantelzorgers, zijn kwaliteitscriteria die de mantelzorgpremie tot een krachtige vorm van waardering maakt.”⁶

---

⁵ [Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020](#), p. 8.

⁶ Idem, p. 39

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Aanpak actie-onderzoek

In februari 2017 heeft de Vrouwenraad per provincie de websites van de gemeenten en de OCMW's erop nagekeken via allerlei zoektermen die betrekking hebben op gemeentelijke uitkeringen voor mantelzorg. Deze gegevens hebben we per provincie verzameld in vijf spreadsheets met volgende subverdelingen per gemeente: naam premie, ontvanger mantelzorger (MZ), ontvanger zorgbehoevende persoon (ZBP); bedrag uitkering en periodiek, leeftijdsvoorwaarde MZ, leeftijdsvoorwaarde ZBP, MZ in gemeente wonend, MZ bij ZBP inwonend, attesten zelfredzaamheid, combinatie met Vlaamse Zorgverzekering, aantal gerechtigden in 2012 (bevraging CM⁷).

Vervolgens stuurden we in maart een mail naar de gemeenten en/of OCMW's met volgende vragen: "De Vrouwenraad voert een actie-onderzoek naar de gemeentelijke mantelzorgpremies/toelagen, sociaal-pedagogische premies, thuiszorgpremies, palliatieve toelage,..."

We zouden graag te weten komen (al naargelang de gemeente):

- hoeveel vrouwelijke en mannelijke mantelzorgers er in 2016 (of 2015) in uw gemeente dergelijke premie ontvangen hebben, en/of;
- hoeveel moeders of vaders van een gehandicapt kind een premie ontvangen hebben, of;
- hoeveel zorgbehoevende mannen of vrouwen zelf een premie ontvangen hebben."

Deze gegevens hebben we aan onze spreadsheets toegevoegd.

Resultaten Vrouwenraadactie-onderzoek

Op basis van de informatie die we op de websites van de Vlaamse gemeenten en OCMW's vinden, stellen we vast dat **219 van de 308 Vlaamse gemeenten (71,1%)** in 2017 één of meerdere types van mantelzorgpremies uitgekeerd hebben. Dit percentage van 71,1% is indicatief.⁸

In 2012 keerden 82% van de Vlaamse gemeenten mantelzorgpremies uit, in 2008 was dat 75%. In 2017 is er dus op basis van een terugval tot onder het niveau van 2008.

Tabel 1: Evolutie aantal gemeenten dat mantelzorgpremies uitkeert

Provincie	Aantal gemeenten				
	2008 %	2012 n	2012 %	2017 n	2017 %
Antwerpen (70)	65	49	70	45	64,3

⁷ Een mantelzorgpremie in elke gemeente. Ziekenzorg CM maakt een stand van zaken in 2012; http://www.ziekenzorg.be/cmz/nl/100/cmz/nl/100/Resources/12_025_broch_MZ_Premie_DEF_tcm272-69582.pdf

⁸ Gemeenten die geen info over mantelzorgpremies op hun website hebben staan, hebben we niet bevraagd.

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Limburg (44)	86	38	86	29	65,9
Oost-Vlaanderen (65)	72	51	78	48	73,8
Vlaams-Brabant (65)	69	54	83	42	64,6
West-Vlaanderen (64)	89	61	95	55	85,9
Totaal Vlaanderen (308)	75	252	81,8	219	71,1

2008 en 2012: studie CM; 2017: bevraging Vrouwenraad

We hebben niet de bedoeling om een wetenschappelijke analyse te maken. Uit de spreadsheets distilleren we wel volgende grote lijnen:

Benamingen premie

Er zit een ruime variatie in de benamingen en bovendien staan ze voor verschillende categorieën die wij als volgt indelen:

Voor alle leeftijdsgroepen:

Appreciatietoelage, mantelzorgcheque, mantelzorgpremie, mantelzorgtoelage, medico-pedagogische toelage, medisch-sociale toelage, premie voor thuisverzorging, premie aan personen die beroep doen op thuiszorg, sociaal-medische toelage, tegemoetkoming thuisverzorging, thuiszorgtoelage, toelage thuiszorg, toelage voor thuisverzorging, subsidie als tegemoetkoming aan zorgbehoevenden voor thuisverzorging, zelfzorgpremie, zorgpremie, waarderingspremie, z-cheque, zelfredzaamheidspremie;

Enkel voor ouderen:

Individuele toelage voor thuisverzorging van ouderen, premie thuisverzorging bejaarden, premie thuisverzorging van ouderen, premie voor opname en verzorging bejaarde in gezinsverband, toelage aan ouderen;

Enkel voor personen met een handicap:

Mantelzorgpremie (waarderingsvergoeding verzorgers personen met een handicap), premie voor gezinnen met gezinshoofd die de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt met inwonende mindervalide zoon of dochter, premie voor mindervaliden (z-cheques), premie opvoeding/verzorging andersvalide, premie 'ouders/opvoeders van een kind met een beperking, premie voor personen met een handicap, premie voor de thuisverzorging van het kind, premie verzorging gehandicapte kinderen, premie voor verzorging van personen met een handicap, toelage aan personen met een handicap, sociaal-pedagogische toelage, sociaal-pedagogische toelage (kind met een handicap), sociaal pedagogische toelagen ten behoeve van zwaar gehandicapte kinderen en mindervaliden, sociale toelage voor personen met een handicap, toelage thuiszorg gehandicapten/waarderingstoelage, toelage aan ouders van een gehandicapt kind, toelage voor de thuisverzorging van een gehandicapt kind, tussenkomst bij thuisverzorging van gehandicapte kinderen; verzorgingstoelage voor de opvang en verzorging van een volwassen gehandicapt persoon, zorgtoelage -21, zorgtoelage 21+;

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Enkel palliatief:

Palliatieve premie, tegemoetkoming palliatieve thuispatiënten, toelage palliatieve thuiszorg.

Ontvangers premies MZ/ZBP

Tabel 2: Aantal gerechtigden in 2012 (resultaten op basis van CM studie 2012)

Provincie	Aantal gemeenten die premies uitkeren	Aantal gemeenten die geantwoord hebben voor het jaar 2012	Aantal gerechtigden
Antwerpen (70)	49	42	5.548
Limburg (44)	38	33	4.613
Oost-Vlaanderen (65)	51	37	3.412
Vlaams-Brabant (65)	53	43	6.004
West-Vlaanderen (64)	61	56	10.501
Totaal Vlaanderen (308)	252	211	30.078

Gemiddeld waren er in 2012 142,5 gerechtigden per aantal gemeenten dat geantwoord heeft.

Tabel 3: Aantal gemeenten die (meerdere) premies uitkeren en ontvangers MZ of ZBP in 2017 (Vrouwenraadwebsiteonderzoek)

Provincie	Aantal gemeenten die premies uitkeren	Aantal Uitgekeerde premies in de gemeenten ⁹	Ontvanger MZ	Ontvanger ZBP	Onbekend Of keuze MZ of ZBP
Antwerpen (70)	45	61	47	14	
Limburg (44)	29	33	31	2	
Oost-Vlaanderen (65)	48	67	53	11	1 onbekend en 1 keuze MZ of ZBP
Vlaams-Brabant (65)	42	47	42	4	1 keuze MZ of ZBP
West-Vlaanderen (64)	55	81	56	21	2 keuze MZ of ZBP
Totaal Vlaanderen	219	287	229	52	

⁹ Sommige gemeenten keren enkele soorten premies uit voor verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld een mantelzorgpremie én een sociaal-pedagogische premie.

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

In de 219 gemeenten zijn er 287 initiatieven (diverse types premies) die zich richten naar verschillende groepen van mantelzorgers.

Van de 287 mantelzorgpremies die uitgekeerd worden gaan er 229 naar de mantelzorgers zelf (79,7%), 52 naar de zorgbehoevende personen en bij 4 premies kunnen de MZ en de ZBP vrij kiezen/onderling overeenkomen.

Tabel 4: Resultaten Vrouwenraad v/m bevraging maart 2017

Provincie	Aantal gemeenten die premies uitkeren	Aantal (soorten) uitgekeerde premies in de gemeenten	Aantal gemeenten die geantwoord hebben voor het jaar 2016	Aantal ontvangers		
				v	m	t
Antwerpen (70)	45	61	18 (waarvan 6 zonder m/v)	917 (58,25%)	630	1574
Limburg (44)	29	33	5 (waarvan 3 zonder m/v)	59 (59,59%)	40	99
Oost-Vlaanderen (65)	48	67	15 (waarvan 4 zonder m/v en 2 van 2015 zonder m/v)	362 (56,47%)	279	641
Vlaams-Brabant (65)	42	47	13 (waarvan 5 zonder m/v)	581(62,33%)	351	932
West-Vlaanderen (64)	55	81	25 (waarvan 14 zonder v/m)	468 (65,82%)	243	711
Totaal Vlaanderen (308)	219	287	76 (waarvan 34 zonder v/m)	2387 (60,32%)	1543	3957

3957: Dit cijfer kan niet gebruikt worden omdat er onvoldoende antwoorden van de gemeenten/OCMW's bij de Vrouwenraad toegekomen zijn.

Op basis van het beperkt aantal antwoorden dat we gekregen hebben, stellen we vast dat 60% van de gemeentelijke mantelzorgpremies die worden uitgekeerd naar vrouwen gaan.¹⁰

Gemiddeld waren er in 2016 52,06 gerechtigden per aantal gemeenten dat geantwoord heeft.

¹⁰ Dit percentage komt overeen met wat het Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020 vermeldt op basis van gegevens van DMiV en SVR (2014).

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Uitgekeerde bedragen

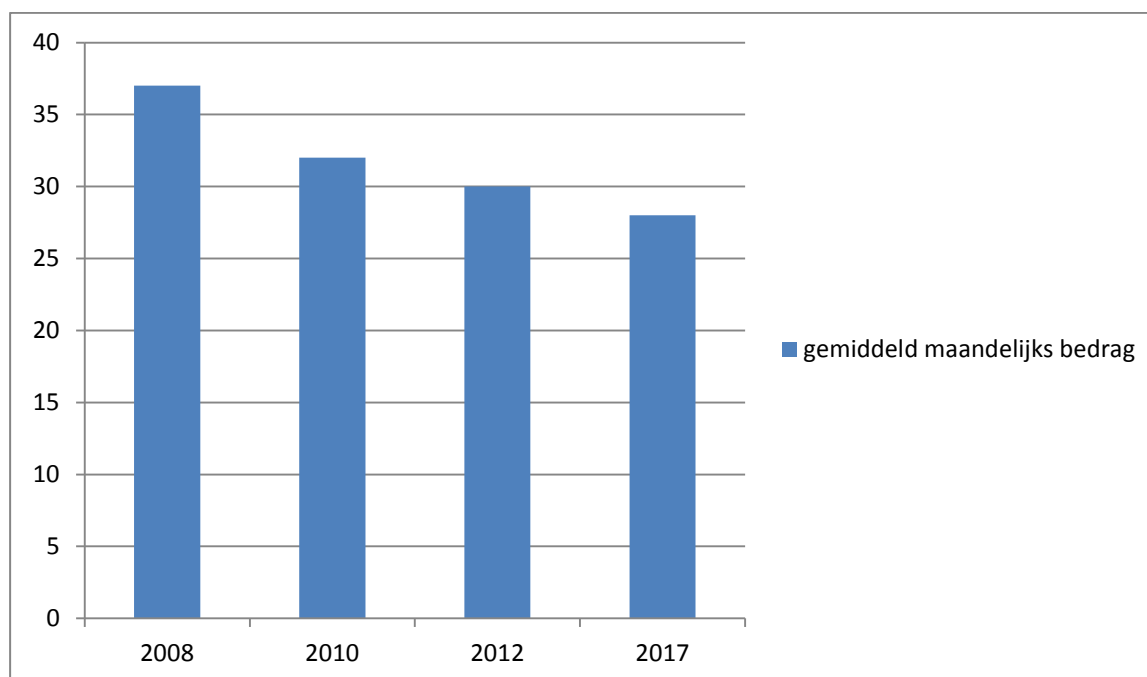
Hoogte van de uitgekeerde bedragen in 2012 en 2017

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
Gemiddeld (over alle gemeenten met een vaste premie) gaat het om ongeveer 30 euro per maand voor 1 persoon. Er is een daling in het gemiddeld bedrag. In 2010 was dit 32 euro, in 2008 nog 37 euro. De laagste maandelijksse premie bedraagt 2 euro; de hoogste 100 euro.	Met de variabele premies ¹¹ wordt geen rekening gehouden. <u>Antwerpen</u> : varieert tussen 7,41 euro en 130 euro per maand en het gemiddeld per maand voor de uitgekeerde premies bedraagt 29 euro per maand <u>Limburg</u> zit tussen: 8,33 en 60 euro en gemiddeld 31,77 euro per maand. <u>Oost-Vlaanderen</u> : schommelt tussen 4,1 en 68 euro en het gemiddelde bedrag ligt op: 35,58 euro <u>Vlaams-Brabant</u> : ligt tussen 4,1 en 74 euro en het gemiddelde bedraagt 22,38 euro per maand. <u>West-Vlaanderen</u> : situeert zich tussen 6,25 en 250 (palliatief 1 maand) en gemiddeld zonder de palliatieve uitkering ligt op 21,48 euro Voor Vlaanderen benadert dat gemiddeld 28 euro per maand en dat is een daling met 6 euro ten opzichte van 2012.
In 27% van de gemeenten ligt dit bedrag lager dan 25 euro per maand, in 30% van 25 tot 49 euro per maand en in 16% hoger dan 50 euro per maand.	In 2017 keren Vlaamse gemeenten 81 premies uit van 25 euro of hoger en dat komt neer op 28% van de uitgekeerde premies. 72% van de uitgekeerde premies is dus lager dan 25 euro per maand.
In 29% van de gemeenten is het bedrag afhankelijk van een aantal indicatoren, bv. leeftijd, mate van zelfredzaamheid,...	In 2017 zijn er 62 variabele premies op een totaal van 287 uitgekeerde premies (21,6%).

¹¹ Variabele premies zijn uitgekeerde bedragen die bijvoorbeeld afhangen van de graad van zorgbehoefte of van het feit dat een kind ook naar school gaat of gedeeltelijk in een instelling verblijft. In 2012 waren er 75 variabele premies (cfr. studie CM) en in 2016 volgens het Vrouwenraad actieonderzoek waren er 62 variabele premies op een totaal van 287 (21,6%).

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Figuur 1: Evolutie gemiddeld maandelijks bedrag gemeentelijke mantelzorgpremie

Leeftijdsvoorwaarden MZ en ZBP

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
Bij 37% van de premies worden er leeftijdsvoorwaarden gesteld, bijvoorbeeld dat de zorgbehoevende persoon minimum 65 jaar oud is.	Bij 13,24 % van de uitgekeerde premies is er een leeftijdsvoorwaarde gekoppeld aan de mantelzorger (overwegend meerderjarig, 1 x minstens 16j, 3x minstens 21j). Bij 51,91% van de uitgekeerde premies is er een leeftijdsvoorwaarde gekoppeld aan de zorgbehoevende personen.

Inwonend

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
In 77% van de gemeenten moet de zorgbehoevende persoon en/of zijn of haar mantelzorger in de eigen gemeente wonen. Afhankelijk van de gemeente tot gemeente moet enkel de zorgbehoevende, de mantelzorger of moeten beide in de gemeente wonen.	
In minimum 33% van de gemeenten is de premie enkel mogelijk als men niet in een rusthuis of verzorgingsinstelling verblijft.	
In 39% van de reglementen van gemeentelijke mantelzorgpremies worden er voorwaarden gesteld	Wij gingen na of de mantelzorger en de zorgbehoevende op hetzelfde adres moeten wonen:

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

met betrekking tot het inwonen van de zorgbehoevende persoon bij de mantelzorger. Meestal betekent dit dat men enkel recht heeft als de zorgbehoevende persoon inwoont bij de mantelzorger.	voor 72 van de 287 uitkeringen is dat het geval en dat komt neer op 25%.

Familieband

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
In 17% van de gemeenten zijn er voorwaarden met betrekking tot de familieband tussen de zorgbehoevende persoon en de mantelzorger (ten opzichte van 32% in 2010). Meestal betekent dit dat men enkel recht heeft als men zorgt voor een familielid.	Bij 20% van de uitkeringen is een familieband een voorwaarde: 48 gemeenten keren sociaal-pedagogische toelagen uit aan ouders voor hun kind/eren met een handicap. Bij 10 andere mantelzorgpremies is het hebben van een familieband ook een voorwaarde. Een aantal gemeenten keren geen premie uit wanneer de MZ de partner is van de ZBP.

Attesten

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
In 55% van de premies heeft men recht op de premie vanaf een bepaalde mate van verlies aan zelfredzaamheid. In 2010 kwam deze voorwaarde opvallend meer terug in de reglementen. Toen bedroeg dit aandeel 77%.	Bij 80% van de premies is er een attest vereist.

Overzicht allerhande attesten

Gemeenten of OCMW's bepalen zelf welke attesten zorgbehoevende personen moeten indienen om recht te hebben op een gemeentelijke mantelzorgpremie. Soms is een 'algemeen' attest van de FOD SZ of van de huisarts voldoende zonder vermelding van specifieke bijkomende criteria of scores op bepaalde schalen. Meestal worden er wel punten of scores opgevraagd. In een aantal gevallen zijn er meerdere mogelijkheden, bijvoorbeeld wanneer de hulpbehoevende persoon (nog) niet over een attest van de FOD SZ met bepaalde graden van zelfredzaamheid beschikt, volstaat een score op de Katzschaal of op het BEL-profiel. Soms worden de scores ook gekoppeld aan het inkomensniveau van de zorgbehoevende persoon.

De gemeenten en OCMW's omschrijven de scores en criteria op verschillende manieren:

Vlaamse Executieve

Attesten afgeleverd in kader van besluit van 12 oktober 1998 van de Vlaamse Executieve (attesten FOD SZ minstens 9p; slachtoffers beroepsziekten met arbeidsongeschiktheid van minstens 66%, attesten in kader van Ministerieel Besluit van 23 december 2002 houdende goedkeuring handleiding Zorgverzekering (minstens 35 op Bel-profielschaal gezinszorg of minstens B op Katz-schaal thuisverpleging), ook oude attesten FOD SZ met arbeidsongeschiktheid van minstens 66% of 80%;

Attest verminderde zelfredzaamheid FOD SZ

- Temoetkoming voor Hulp aan bejaarden (THAB) of de Integratietegemoetkoming (IT)

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

*Attest medisch-sociale schaal voor integratietegemoetkoming of voor tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden**Attest arbeidsongeschiktheid FOD SZ**Attest met vermelding invaliditeitsgraad FOD SZ**FOD Sociale Zekerheid*

- attest THAB vanaf categorie II
- attest IT vanaf categorie III
- 66% invaliditeit (min. 4p in pijler 1 of min. 6p in de 3 pijlers)
- invaliditeit van minstens 80%
- graad van zelfredzaamheid van 0 tot 3p
- graad van zelfredzaamheid van 4 tot 6p
- graad van zelfredzaamheid van 7 tot 9 punten
- minimum 7 p schaal FOD SZ-directoraat generaal personen met een handicap zelfredzaamheid
- verlies zelfredzaamheid met minstens 9p
- verlies zelfredzaamheid met minstens 10p
- minstens 12p medisch-sociale schaal bij attest FOD SZ bij de aanvraag THAB
- minstens 12-14 p (plus 21j)
- verlies zelfredzaamheid 12 p
- verlies zelfredzaamheid 12 tot 14p
- verlies zelfredzaamheid met minstens 13p
- verlies zelfredzaamheid met minstens 15p
- verlies zelfredzaamheid met minstens 15p op p1-p2-p3 (onder 21j)
- categorie 3, 4 of 5 (attest 80%)
- minstens 4p in pijler 1 (= 66% tot 79% oude attesten FOD SZ)
- minstens 6p in pijler 1 (= 80% tot 100% oude attesten FOD SZ)
- 6 tot 11p in de 3 pijlers van de sociaal-medische schaal samen
- 12 tot 17 punten in de 3 pijlers van de sociaal-medische schaal samen
- 18 of meer punten in de 3 pijlers van de sociaal-medische schaal samen
- erkend als categorie 3 of 4 of 5 zelfredzaamheid bewezen door attest FOD SZ en medisch attest van medisch gerechtsdeskundigen
- blijvende invaliditeit toe te schrijven aan onderste ledematen
- IT cat. 3, 4 of 5 of THAB cat. 3, 4, 5 of tegemoetkoming voor hulp aan derden cat. 2 of 3
- IT of THAB minstens 12 p cat. 3

Vlaamse Zorgverzekering

- bewijs erkenning
- recht op zorgvergoeding in mantel- en thuiszorg
- tegemoetkoming Vlaamse Zorgverzekering ¹²nodig

---

¹² De Vlaamse zorgverzekering biedt de zwaar zorgbehoevende (zonder leeftijdsgrens) een maandelijkse tegemoetkoming als vergoeding van niet medische kosten, zowel thuis als in een residentiële voorziening. Bij opname in het woonzorgcentrum (WZC), rust- en verzorgingstehuis (RVT) of het psychiatrisch verzorgingstehuis (PVT) wordt de zorgverzekering toegekend ongeacht de zorgzwaarte. Het bedrag kan men vrij besteden en

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

- minstens 37 p wanneer ouder dan 21j
- score van minstens 10p op blok B (lichamelijke ADL) (min 21j)

Doktersattest

- doktersattest
- attest over zorgbehoevendheid
- attest met vermelding Katzscore
- Katz-schaal-score 15p
- score A op Katz-schaal (MZ en ZBP wonen op hetzelfde adres)
- score B op Katz-schaal (MZ en ZBP wonen op verschillend adres)
- voldoende punten zorgbehoevendheidschaal
- medisch getuigschrift hulpbehoevendheid 9p
- minstens score 10 op mantelzorgformulier medisch getuigschrift arts
- verklaring palliatieve zorg arts
- bewijs van dementie

Ziekenfonds/thuisverpleging

- Medisch-sociale schaal/KATZ-schaal forfait/score B
- B of C-forfait thuisverpleging
- recht op OMNIO-statuut
- voorkeurregeling WIGW
- bewijs dementering medisch adviseur ziekenfonds

Sociale dienst OCMW

- BEL-score minstens 25 en maximum 34p
- 35p verkregen op BELfoto
- zelfredzaamheidsattest

Gezinszorg

- BEL-profielschaal minstens 35 p

Katz-schaal

- minstens 6p
- minstens 9p

BELfoto-BELscore-BELprofiel

De Belscore is onderverdeeld in 4 categorieën: huishoudelijke, lichamelijke en sociale ADL en geestelijke gezondheid.

- vanaf 10p kinderen tot 21j

---

men hoeft geen bewijzen voor te leggen. De vergoeding bedraagt **130 euro per maand**. Slechts 20% geeft hiervan een vergoeding aan de mantelzorger. Ruim 140.000 personen zijn als mantelzorger geregistreerd bij de Vlaamse zorgverzekering. Driekwart onder hen zorgt elke dag voor een ziek, gehandicapt of ouder familielid, vriend of kennis Bronnen: <http://www.vlaamsoecialebescherming.be/nl/tegemeetkoming-vlaamse-zorgverzekering>; [Rapport Sporen naar duurzame mantelzorg \(2016\).pdf](#)

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

- score van 10p op 18
- minstens 25p
- 26 t.e.m. 34p
- minimum 28 en maximum 34p
- vanaf 27p
- vanaf 30p
- tussen 30 en 34 (+ dienst voor gezinszorg of sociale dienst van de mutualiteit)
- volwassenen vanaf 35p
- minimum score van 22 op de 3 laatste categorieën

Weckxscore

- minstens 7p

Kinderbijslagen

Verhoogde kinderbijslag

- geboren voor 1993 + 66% invaliditeit en minstens 7p schaal zelfredzaamheid
- geboren voor 1996 +66%
- minstens 6p op de 3 pijlers of minstens 4p P1 voor kinderen geboren vanaf 02/01/1996
- score van minstens 4p in P1 medisch-sociale schaal of score van minstens 6p in de 3 pijlers samen van de medisch-sociale schaal
- op basis van 80% invaliditeit of op basis van erkenning van 6p in p1

Attest aanvullende kinderbijslag

- geboren na 1993 en minstens 18 p samengesteld uit pijlers p1, p2 en p3 medisch-sociale schaal
- minstens 4p in pijler 1

Bijkomende kinderbijslag

- in categorie 3c
- op basis van minstens 66% gehandicapt en minstens 7p m.b.t. zelfredzaamheid uit hoofde van kind of bijkomende kinderbijslag op basis van 15p op medisch-sociale schaal samengesteld uit pijlers P1, p2 en P3 of kine-E-attest (ziekenfonds) enkel geldig als ZBP al 3jaar een positieve beslissing heeft gekregen op basis van indicatiestelling met Bel-schaal
- minstens 6p verdeeld over de 3 pijlers
- op basis van minstens 66% (= minstens 4p op pijler 1 medisch-sociale schaal) handicap uit hoofde van het kind)
- ouder systeem score 0 tot 3p categorie 1 en score van 4-6p categorie 2 en in het nieuwe systeem score 6-17 categorieën 1-5 en ook wie 4 scoort op P1 (ongeschiktheid volgens de OBSI - officiële Belgische schaal invaliditeit)
- score 6 tot 17 (categorieën 1 tot 5) of score 4 op pijler 1

Palliatieve zorg

- toelage op basis van palliatief forfait uitbetaald door ziekenkas/RIZIV
- verklaring behandeld arts of van palliatief netwerk

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Varia

- Eén gemeente omschrijft categorieën personen met een handicap die in aanmerking komen: slachtoffers arbeidsongeval, van beroepsziekte, van ongeval van gemeenrecht (verkeersongeval), invalide mijnwerkers, uitkeringsgerechtigde gehandicapt persoon, militaire invaliden van vreedstijd, personen met welbepaalde handicaps (blindheid: volledig of 1/10 voor elk oog of ten hoogste 2/10de voor het ene oog en minder dan 1/20ste voor het andere oog eventueel rekening houdend met een door prothese aangebrachte correctie; doofstomheid, gehoorgestoordheid tonaal liminair audiogram waaruit algehele oordaling blijkt van minstens 90dB voor elk oor of vanaf 600Hertz; personen van wie het strottenhoofd is weggenomen), personen die zich niet zelfstandig kunnen verplaatsen; invaliden in bezit van attest van een land dat lid is van de EU.
- Beginnend dementerend (MMSE-screening ten minste 22p.)
- Attest van oorlogsinvalide

Oplossing?

Zorgbehoevende personen moeten de juiste zorgen krijgen. Om in te schatten wat de juiste zorgen kunnen zijn, lijkt het interRAI-assessment-instrument geschikt te zijn. Het is een uitvoerige vragenlijst die niet enkel de fysieke noden in kaart brengt maar ook de psychische en cognitieve toestand en eventuele gedragsproblemen. De resultaten geven een holistische beeld van de toestand van de zorgbehoevende. De vragenlijst wordt halfjaarlijks afgenomen om te zien hoe de zorgsituatie evolueert. Er zijn al experimenten met deze vragenlijst uitgevoerd. De Belgische versie heet **BelRAI**. Het Lucas-onderzoekscentrum van de KU Leuven pleit ervoor om de BelRAI vragenlijst in alle zorgsectoren in te voeren: ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg, jeugdzorg en dit zowel thuis als residentieel.¹³

Zorgenplan voor ZBP

2012 Studie CM ¹⁴	2017 Vrouwenraad
In 9% van de gemeenten kan men enkel aanspraak maken op de premie als er een zorgenplan opgesteld wordt.	1 gemeente in Antwerpen, 2 gemeenten Limburg, 1 gemeente in Oost-Vlaanderen, 1 gemeente in Vlaams-Brabant, 2 gemeentes in West-Vlaanderen,

8 gemeenten/OCMW's op de 219 vragen een zorgen- of actieplan (= 3,6%). De mantelzorger verbindt zich ertoe zorg te verlenen overeenkomstig een zorgenplan.

Voorbeeld van een zorgenplan/Figuur 2¹⁵:

---

¹³ Zo kunnen ouderen langer thuis blijven wonen, DS 8 mei 2017, p. 8.

¹⁴ Een mantelzorgpremie in elke gemeente. Ziekenzorg CM maakt een stand van zaken in 2012; http://www.ziekenzorg.be/cmz/nl/100/cmz/nl/100/Resources/12_025_broch_MZ_Premie_DEF_tcm272-69582.pdf

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

THUISZORGPREMIE - ZORGENPLAN

Naam en voornaam : .....

Adres : .....

Taken	maandag	dinsdag	Woensd.	donderdag.	vrijdag	zaterdag	zondag
opstaan/ wassen aankleden							
klaarmaken medicatie innemen medicatie							
klaarmaken ontbijt toezicht							
Boodschap- pen							
vervoer							
klaarmaken middagmaal afruimen afwassen onderhoud woning							
was strijken							
regelen finan- ciële zaken kinesitherapie							
klaarmaken avondmaal afruimen afwassen							
innemen medicatie							
uitkleden naar bed							
hulp 's nachts							

Ondergetekende
organisatie

Maatschappelijk assistent van de erkende

.....

.....

Handtekening

Handtekening

Enkele gemeenten stellen zelf een beknopt takenpakket voor de mantelzorger op, die dan minstens een aantal taken uit een lijst(je) moet uitvoeren. (1 in Antwerpen, 7 in Vlaams-Brabant).

¹⁵ Gemeente Ichtegem;

http://www.lichtegem.be/images/stories/OCMW/sociaalhuis/aanvraagform._thuiszorgpremie_01052013.pdf

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Voorbeeld van een takenlijst/Figuur 3:¹⁶

Bijlage 2: Mogelijke taken voor de mantelzorger

De mantelzorger neemt minstens 6 (verschillende) van de onderstaande taken op per week (kruis aan):

- Ontbijt klaarmaken
- Warme maaltijden bereiden
- Avondmaal klaarmaken
- Afwassen
- Wassen
- Strijken
- Bedden opmaken en verschoneren
- Meubels afstoffen
- Stofzuigen
- Poetsen
- Bad, douche en lavabo kuisen
- Ramen poetsen
- Onderhoud van de tuin
- Boodschappen
- Gezelschap/aanwezigheid/oppas
- Hulp bij opstaan
- Hulp bij wassen/dagelijks toilet
- Hulp bij toiletbezoek
- Haarverzorging/scheren
- Kleden
- Hulp bij/klaarzetten/toedienen van medicatie
- Hulp bij eten en drinken
- Hulp bij slapengaan
- Hulp bij verplaatsen (binnen of buiten de woning)
- Ondersteuning van financieel beheer
- Ondersteuning van administratieve handelingen (post, formulieren invullen, mutualiteit, lidmaatschappen)
- Opvang van kinderen (-18 jaar)

Handtekening mantelzorger

Handtekening zorgbehoevende
(of gevolmachtigde)

---

¹⁶ Gemeente Affligem;

http://www.affligem.be/04/MyDocuments/reglement_mantelzorgpremie_ocmw_affligem.pdf

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Combinatie met Vlaamse Zorgverzekering

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
In 19% van de gemeenten heeft men recht op de mantelzorgpremie als men geen premie via de zorgverzekering ontvangt.	In 16,8% van de gemeenten die premies uitkeren is er geen combinatie of cumul met premie Vlaamse Zorgverzekering mogelijk. - Antwerpen: 3 - Limburg: 8 - Oost-Vlaanderen: 10 - Vlaams Brabant : 4 - West-Vlaanderen: 12 116 gemeenten die premies uitkeren (of 52,72%) vermelden niets over de Vlaamse Zorgverzekering
In 22% van de gemeenten is het net omgekeerd en kom je alleen in aanmerking als je recht hebt op de premie via de zorgverzekering.	In 15 % van de gemeenten die premies uitkeren staat in de gemeentelijke reglementen expliciet vermeld dat een combinatie met de premie Vlaamse zorgverzekering toegelaten (is één van de mogelijke attesten ofwel cumul toegelaten). - Antwerpen: 5 - Limburg: 0 - Oost-Vlaanderen: 7 - Vlaams Brabant : 7 - West-Vlaanderen: 14 In 15,5% van de gemeenten is combinatie met premie Vlaamse Zorgverzekering verplicht. - Antwerpen: 10 - Limburg: 3 - Oost-Vlaanderen: 7 - Vlaams Brabant : 12 - West-Vlaanderen: 2

Inkomensgerelateerd

2012 Studie CM	2017 Vrouwenraad
In 25% van de gemeenten is het al dan niet krijgen van de premie afhankelijk van het inkomen.	
In 20% van de gemeenten kan je enkel aanspraak maken op de premie als je recht hebt op een verhoogde tegemoetkoming (via het WIGW of Omnio - statuut).	

Overzicht inkomensvoorwaarden

Los van het feit dat zorgbehoevende personen diverse vervangingsinkomens/uitkeringen kunnen of moeten ontvangen (bijvoorbeeld integratietegemoetkoming; tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, GIB of IGO, recht op verhoogde tegemoetkoming of WIGW of OMNIO-statuut RIZIV,

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

verhoogde of bijkomende kinderbijslag,...) zijn er gemeenten die bijkomende financiële voorwaarden stellen aan zorgbehoevende personen en/of aan de mantelzorgers. Deze voorwaarden betreffen vooral de belastbare inkomens. Soms telt het KI ook mee.

Hier een overzicht van bijkomende inkomensvoorwaarden, die bovendien erg gevarieerd zijn:
Antwerpen:

- MZ: belastbaar gezinsinkomen van 2j voor aanvraag is max. 28.607 verhoogd met 1.497 per persoon ten laste;
- ZBP: vermindering van verdienvermogen tot eenderde of minder: 3x;
- ZBP: nettobelastbaar inkomen mag niet hoger zijn dan 25,380 (Inkomstenjaar 2013) dus aanslagbiljet van inkomstenjaar -2;
- ZBP: minvermogend: voor volledige toelage mogen inkomsten van 2014 niet hoger zijn dan 13.414,50 euro voor alleenstaande bejaarde, 17.885,51 voor echtpaar waarvan 1 bejaarde verzorgd wordt en 17.885,1 voor echtpaar waarvan beide verzorgd worden; gedeeltelijke toelage: 14.014,50 voor alleenstaande bejaarde, 18.485,51 voor echtpaar waarvan 1 bejaarde verzorgd wordt en 18.785,51 voor echtpaar waarvan beiden verzorgd worden; het KI telt mee in berekening jaarlijks inkomen;
- MZ: jaarlijks netto belastbaar gezinsinkomen 2014 mag niet hoger zijn dan 42.885,58 + 1.437,78/persoon ten laste;
- ZBP had in 2013 een bruto-inkomen van max. 16.965,47 verhoogd met 3.140,77 per persoon ten laste (= inkomensgrens verhoogde tegemoetkoming OMNIO) en had in 2014 uitkering Vl. Zorgkas;
- Netto belastbaar inkomen 2015 niet meer dan 18.348 euro voor alleenstaande en 24.464 euro voor een gezin, vermeerderd met 4.993 per persoon fiscaal ten laste vanaf 2de persoon ten laste; echtgeno(o)t(e) nooit ten laste;
- Netto belastbaar gezinsinkomen 2015 niet hoger dan 24.464 en verhoogd met 4.993/persoon te laste vanaf de tweede persoon ten laste;
- ZBP: gezamenlijk belastbaar alleenstaanden max. 18,215,40 en gehuwden en samenwonenden max. 24.287,22 en die bedragen worden verhoogd met 20% per persoon ten laste en met 10% per tweede en volgende persoon ten laste; KI: als je één of meerdere woningen hebt mag de som van de niet-geïndexeerde KI's niet meer bedragen dan 1.750 euro;
- MZ: WIGW-voorkeurregeling genieten, netto-belastbaar inkomen aanvrager en ook van partner van 2 jaar voor aanvraag mag niet hoger zijn dan 22.030,0 euro;
- MZ: netto-belastbaar inkomen aanvrager en partner van 2 jaar voor aanvraag mag niet hoger zijn dan 22.030,0 euro berekend op basis van gezondheidsindex en verhoogd met 10% per persoon ten laste;
- Belastbaar inkomen aanvrager en echtgeno(o)t(e) of samenwonende partner wordt jaarlijks vastgesteld;
- Ofwel is gezamenlijk belastbaar inkomen niet hoger dan 26.678,78 te verhogen met 3.179,56 per persoon in gezin ofwel woon je als meerderjarige mindervalide in bij andere personen dan echtgenoot of partner en je belastbaar inkomen is niet hoger dan 26.678,78 ofwel heb je een collectieve schuldenregeling;
- Inkomen: niet tewerkgesteld (partner ook niet), ook geen vervangingsinkomen genieten, wel inkomensvervangende of integratietegemoetkoning personen met handicap is mogelijk;

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

- Geen inkomsten hebben die anderhalve maal boven leefloon gaan;
- ZBP=hulpbehoevende en mindervermogene bejaarde ouder/s en/of grootouder/s; mindervermogen: max. 15,606,71 bruto en echtpaar max. 18.583,81 bruto/jaar te koppelen aan de index = voorkeursregeling ziekenfonds.

Limburg:

- Belastbaar inkomen ZBP niet hoger dan 19,438,99 alleenstaande of 21,936,99 gehuwden
- MZ heeft netto belastbaar gezinsinkomen dat lager is dan 37,184,03 euro per jaar;
- Netto belastbaar jaarlijks inkomen ZBP en echtgenoot of partner is lager of gelijk aan bedrag dat gehanteerd wordt als inkomensvoorwaarde om recht te hebben op RVV-statuuat vermeerderd met 9.000 euro/jaar. Echtgenoot of partner wordt beschouwd als persoon ten laste ongeacht zijn/haar inkomen;
- MZ aanslagbiljet personenbelasting + aanslagbiljet onroerende voorheffing inleveren; ZBP: aanslagbiljet personenbelasting inleveren of attest mutualiteit voorkeuregeling;
- Voldoen aan inkomstenvoorwaarden.

Oost-Vlaanderen

- Inkomen mag max. 2.000 hoger zijn dan bedrag vastgesteld door FOD;
- Kopie aanslagbiljet belastingen
- MZ: gezamenlijk maximum netto-belastbaar inkomen van adreshoofd en alle met hem/haar samenwonende personen uitgezonderd de ZBP mag niet hoger zijn dan 2.750/jaar verhoogd met 990/persoon fiscaal ten laste;
- Premie afhankelijk van inkomen ZBP;
- Inkomen van MZ of ZBP mag volgende inkomensgrens niet overschrijden: gezinsinkomen MZ 36,416,76 en ZBP: 18,208,38 of gezinsinkomen ZBP: 36,416,76 en per persoon ten laste wordt 3,641,68 vrijgesteld en indien score ZBP gelijk is of hoger dan 12 p FOD SZ of Belscore van 35 en 4 p binnen pijler 1 of een totaal van minstens 12 p verdeeld over de 3 pijlers geldt geen inkomensvoorwaarde (gezinsinkomen = belastbaar beroepsinkomen van MZ of ZBP en zijn/haar partner);
- MZ persoon of gezin bij wie ZBP inwoont: alleenstaande netto belastbaar inkomen niet hoger dan 33,458,78 en gehuwden of samenwonenden: gezamenlijk netto belastbaar inkomen onder 39.542,42 en deze bedragen worden met 10% verhoogd per kind ten laste en nog eens bijkomend met 10% voor iedere persoon met handicap van minstens 66% die deel uitmaakt van het gezin (evolutie gezondheidsindex en referentiecijfer is dat van 2007) en indien ZBP zelf premie aanvraagt gelden inkomensgrenzen als alleenstaande;
- MZ: belastbaar inkomen hoogstens 27.268 voor alleenstaande (geïndexeerd 34.071) en 32.226 voor gehuwden of samenwonenden (geïndexeerd 40.266,1) verhoogd met 10% per kind ten laste en nog bijkomend 10% voor iedere persoon met handicap die deel uitmaakt van gezin met invaliditeitspercentage van minstens 66%;
- ZBP: inkomensgrens: gezamenlijk netto belastbaar inkomen lager of gelijk aan 17.900 voor alleenstaande of 26.850 met gezinslast, verhoogd met 1.500 per persoon ten laste en inkomen inwonende partner wordt erbij geteld; premie moet gebruikt worden ter ondersteuning MZ ;

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

- Inkomensgrens: 30.679,23 als alleenstaande en 36.257,47 voor gehuwden of samenwonende partners, verhoogd met 10% per kind ten laste en nog eens bijkomend met 10% voor iedere persoon met handicap in gezin met invaliditeit FOD SZ van minimum 9p;
- ZBP: zorgbehoevendheid van minimum 12p algemeen attest FOD SZ; mindervermogend: netto-belastbaar inkomen mag hoger zijn dan 1,1x het grensbedrag verhoogde tegemoetkoming in ziekteverzekering en bij koppel wordt bedrag verhoogd volgens voorwaarden ziekteverzekering; bij 17 of 18p algemeen attest FOD SZ wordt geen rekening gehouden met inkomensgrenzen; MZ: gezamenlijk netto-belastbaar inkomen niet groter dan 2,6x jaarbedrag van leefloon categorie 2 en verhoogd met 10% per persoon ten laste en nog eens bijkomend met 10% voor iedere persoon met een handicap met een invaliditeitspercentage van minstens 66% of 9p die van het gezin aanvrager deel uitmaakt met uitzondering van personen met handicap waarvoor mantelzorgpremie wordt aangevraagd; wanneer binnen huwelijk of wettelijk samenwonen de ene partner voor de andere zorgt worden inkomensgrenzen MZ gehanteerd; wanneer ZBP 17 of 18 scoort volgens algemeen attest FOD SZ wordt geen rekening gehouden met inkomensgrenzen; inkomensgrenzen van ZBP tellen niet mee voor inkomensgrenzen MZ;
- Inkomensgrens: 30.679,23 als alleenstaande en 36.257,47 voor gehuwden of samenwonende partners, verhoogd met 10% per kind ten laste en nog eens bijkomend met 10% voor iedere persoon met handicap in gezin met invaliditeit FOD SZ van minimum 9p;
- ZBP: gezamenlijk netto belastbaar inkomen lager dan 38.373,34 voor alleenstaanden en 45.350,57 voor gehuwden of samenwonenden, kan verhoogd met 10%/kind of persoon met handicap ten laste en dit inkomen wordt aangepast aan de evolutie van de gezondheidsindex (aanvangscijfer november 2012 (basis 2004: 106,93);
- Mindervermogend zijn (=voorkeurstatief mutualiteit).

Vlaams-Brabant:

- Inkomen ZBP niet hoger dan WIGW +5%; onroerende goederen buiten de eigen woning in rekening gebracht: indien onbebouwd of onbewoond: geïndexeerd KI x 3; indien verhuurd gebouw: werkelijk ontvangen huurgelden;
- Inkomensvoorwaarde netto belastbaar niet groter dan 30,676,23/jaar voor alleenstaande of 36,257,47/jaar voor koppel; verhoogd met 10% per kind ten laste én met 10% voor iedere persoon met handicap die deel uitmaakt van gezin met minstens 66% invaliditeit;
- Vermindering verdienvermogen tot 1/3de of minder en minvermogend: voorkeurregeling ziekenfonds ofwel inkomsten niet hoger dan WIGW-tarief;
- Mantelzorg bejaarden: gezamenlijk belastbaar inkomen MZ en ZBP niet hoger dan 47,951,26 (gezondheidsindex dec. 2011);
- Netto-belastbaar inkomen mag niet hoger zijn dan 19.381,48 euro (+ 3.718,4 euro per persoon ten laste);
- Gezamenlijk belastbaar inkomen ZBP gelijk of lager dan OMNIO ziekteverzekering;
- Inkomensvoorwaarden ZBP+MZ en diens partner als die onder hetzelfde dak woont + recentst aanslagbiljet personenbelasting ZBP en grensbedragen te verkrijgen op sociale dienst;
- Inkomen ZBP niet hoger dan 2x het leefloon (alleenstaande of gezin); geen rekening KI eigen woning ZBP, wel niet-geïndexeerd KI andere eigendommen x 3 en bijtellen bij inkomen;
- ZBP inkomen van max 1,5 bedrag leefloon en mag niet meer dan 1 woning in volle eigendom hebben; geen cumul met PAB of vergoeding als pleeggezin;

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

West-Vlaanderen

- MZ: totaal jaarlijks belastbaar brutobedrag gezin niet hoger dan 30.000,00 plus 6.000 per gezinslid; indien eigenaar onroerend goed heeft mag geïndexeerd KI niet hoger zijn dan 2.000;
- ZBP: gezamenlijk netto-belastbaar inkomen van alle personen gedomicilieerd op eenzelfde adres niet hoger dan anderhalve keer het leefloon;
- Gezamenlijk netto-belastbaar inkomen van alle personen gedomicilieerd op eenzelfde adres niet hoger dan anderhalve keer het leefloon.

Besluit

In Vlaanderen zijn er ruim 600.000 mantelzorgers of 1 op 5 Vlamingen.¹⁷ In 2012 waren er een 30.000-tal begunstigden van de gemeentelijke mantelzorgpremie. Het KCE telde 30.242 Vlaamse begunstigden in 2012¹⁸ en het CM-onderzoek in hetzelfde jaar 30.078.

In 2016 waren er gemiddeld per gemeente 52,06 ontvangers van gemeentelijke mantelzorgpremies (gemeenten die de Vrouwenraad geantwoord hebben) ten opzichte van 142,5 in 2012.¹⁹

71% (219 op 308) van de gemeenten of OCMW's, die de mogelijkheid tot aanvraag van mantelzorgpremies op hun website zetten, kent één of meerdere types mantelzorgpremies (287) toe; in 80% van de gevallen aan de mantelzorgers zelf en in 20% van de gevallen aan de zorgbehoevende personen; 60% van de premies gaat naar vrouwen.

Er is een variatie aan benamingen van premies: een aantal gelden voor alle leeftijdsgroepen, andere enkel voor ouderen, een deel louter voor personen met een handicap, enkele voor palliatieve zorg.

De uitgekeerde bedragen van de premies situeren zich op maandbasis tussen 4 en 130 euro (zonder de palliatieve premies) en het gemiddelde maandbedrag is 28 euro (dalende lijn).

Er zijn heel wat voorwaarden om een premie te krijgen en die voorwaarden verschillen van gemeente tot gemeente:

Bij 13,24 % van de uitgekeerde premies is er een leeftijdsvoorwaarde gekoppeld aan de mantelzorger (overwegend meerderjarig, 1 x minstens 16j, 3x minstens 21j). Bij 51,91% van

¹⁷ Vandeurzen, J., *Nabije zorg in een warm Vlaanderen. Ontwerp Vlaams Mantelzorgplan*, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2016

¹⁸ Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020, p. 39

¹⁹ Vrouwenraadactieonderzoek: bevraging gemeenten 2017 over de situatie van 2016.

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

de uitgekeerde premies is er een leeftijdsvoorwaarde gekoppeld aan de zorgbehoevende personen.

In 25% van de gevallen moeten mantelzorger en zorgbehoevende persoon op hetzelfde adres wonen.

Bij 20% van de uit te keren premies is een familieband een voorwaarde.

Bij 80% van de uitgekeerde premies is een attest vereist: maar 'voor elke gemeente een ander attest'!

8 gemeenten (3,6%) vragen een zorgenplan.

In 17% van de gemeenten die premies uitkeren is er geen combinatie of cumul met de premie Vlaamse Zorgverzekering mogelijk. 116 gemeenten die premies uitkeren (of 52,72%) vermelden niets over de Vlaamse Zorgverzekering. In 15 % van de gemeenten die premies uitkeren staat in de gemeentelijke reglementen expliciet vermeld dat een combinatie met de premie Vlaamse zorgverzekering is toegelaten (is één van de mogelijke attesten ofwel cumul met vervangingsinkomen toegelaten). In 15,5% van de gemeenten is de uitkering van premie Vlaamse Zorgverzekering verplicht.

Heel wat gemeenten eisen inkomensvervangende uitkeringen. Een minderheid van de gemeenten heeft ook eisen met betrekking tot belastbare inkomens, het KI van de zorgbehoevenden, soms ook van de mantelzorgers.

Lokale besturen betalen mantelzorgpremies op eigen initiatief en met eigen middelen. Ze organiseren daarnaast ook andere initiatieven om mantelzorgers te ondersteunen, zoals informatiebijeenkomsten of psychosociale begeleiding, de jaarlijkse mantelzorgdag op 23 juni; zeker de gemeenten die geen mantelzorgpremies uitkeren richten events in. Iedere gemeente/OCMW biedt ook professionele thuiszorg aan, zelf of in samenwerking met partners.

De Vrouwenraad stelt zich enkele vragen:

Is er nood aan een gestroomlijnder lokaal beleid dat de noodzakelijke maatregelen neemt om een evenwichtige verdeling v/m van de mantelzorg te realiseren?

Kan de mantelzorgpremie enkel aan de mantelzorger toekomen, wetende dat de zwaar zorgbehoevenden nu al zelf de premie van de Vlaamse Zorgverzekering ontvangen?

Kan de leeftijdsvoorwaarde voor de mantelzorger opgeheven worden vermits het voorstel van Vlaams Mantelzorgplan 2016-2020 ook aandacht heeft voor de jonge mantelzorger?

Kan een 'gelijke' mantelzorgpremie in elke gemeente gerealiseerd worden, die rekening houdt met het aantal uren dat elke mantelzorger verricht en dit in functie van de graad van

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

zelfredzaamheid van de zorgbehoevende? De SERV stelt in zijn advies Vlaams mantelzorgplan 2016-2020 van 19 september 2016²⁰ dat het behoud van de gemeentelijke mantelzorgpremies belangrijk is omdat ze deel uit maken van een symbolische erkenning van de mantelzorgers. Daarom vraagt de SERV, rekening houdend met de autonomie van de lokale besturen, om mogelijke pistes te onderzoeken rond uniformere modaliteiten van de lokale mantelzorgpremies. Dit kan volgens de SERV een opdracht zijn voor het expertisecentrum mantelzorg.

Of, kunnen de gemeentelijke mantelzorgpremies ingekanteld worden in de Vlaamse Zorgverzekering? De Vlaamse Zorgverzekering lijkt volgens de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG) het instrument bij uitstek om de (gelijke) mantelzorgpremie in iedere gemeente verplicht maken en dit kan enkel indien Vlaanderen dit regelt en financieel mogelijk maakt.²¹

Of, kunnen we gaan voor een geïntegreerd financieel ondersteuningsbeleid voor de mantelzorger (van lokaal tot federaal of vice-versa) en moet er daarbij rekening gehouden worden met een aantal criteria zoals het gemiddeld aantal uren tijdsbesteding aan mantelzorg per week, de graad van zorgbehoevendheid van de zorgbehoevende,...?

Is de BelRAI-vragenlijst een geschikt instrument om de hoogte van de premie vast te stellen op basis van graden van zorgbehoevendheid? Of volstaat een forfaitaire premie?

Bronnen:

Een mantelzorgpremie in elke gemeente. Ziekenzorg CM maakt een stand van zaken in 2012;
http://www.ziekenzorg.be/cmz/nl/100/cmz/nl/100/Resources/12_025_broch_MZ_Premie_DEF_tcm272-69582.pdf

Mantelzorg en de gemeentelijke mantelzorgpremies in de provincie Vlaams-Brabant, brochure2016;
http://www.vlaamsbrabant.be/binaries/mantelzorg_en_premies-folder-2016_WEB_tcm5-84183.pdf

Vandeurzen, J., *Nabije zorg in een warm Vlaanderen. Ontwerp Vlaams Mantelzorgplan*, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2016

20

https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20160919_ontwerp_Vlaams_mantelzorgplan_2016-2020_ADV.pdf

²¹ <http://www.vvsg.be/nieuws/Paginas/mantelzorgpremie.aspx>

Stand van zaken Gemeentelijke Mantelzorgpremies

Vlaamse Ouderenraad, [Mantelzorgers voelen zich minder goed dan Vlamingen](#), samenvatting rapport [Sporen naar duurzame mantelzorg](#), Vlaanderen is zorgzaam samenleven. Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, 2014.